A csodák érve és a valóság

Világnézetek harca - érvek Isten létezése mellett és a valóság

Készült: SaLa közreműködésével a Mesterséges Intelligenciával

Bevezetés: A tudományos-materialista világnézet és a vallásos episztemológia ütközése

A jelen tanulmány Salánki László alapművének és a mögötte húzódó materialista elméleti keretrendszernek a precíz, tudományos szintű kifejtése. A dolgozat célja, hogy ütköztesse a klasszikus teista istenérveket – különös tekintettel a „csodák érvére” – a következetes objektív tudományos módszertan és a dialektikus materializmus episztemológiai kritériumaival. A szöveg módszertani gerincét az objektív igazság feltárása adja, amely elveti a kizárólag dogmatikus tekintélyre vagy vak hitre alapozott axiómákat, és a gyakorlatot, valamint a kísérleti igazolhatóságot tekinti az igazság végső mércéjének. Ez a monista szintézis szigorú nyelvi és logikai felülvizsgálat mellett integrálja az eredeti gondolatmeneteket, rávágva a 21. század technológiai és tudományos realitásaira.

I. A transzcendencia dogmatikus meghatározása és a materializmus axiómája

A teista tradíciók a transzcendens entitást abszolút, attribútumokkal felruházott létezőként definiálják: *„Az Isten a semmivel össze nem hasonlítható tökéletes, mindenható, mindentudó, az örökké létező, a világ, az ember teremtője!”* Ezzel szemben a tudományos materializmus egy gyökeresen eltérő, empirikusan megalapozott ontológiát állít fel. *„A végtelen világegyetemben mindörökké létező és állandóan mozgásban lévő anyag a tudomány által objektíven bizonyított tény! Minden, aminek a léte a következetesen objektív tudományos módszerrel igazolható, az maga az anyag, bármilyen is a formája!”* Ebből következik a monista episztemológia alapelve: *„Amely állítás a következetesen objektív tudományos módszerrel a valóságban nem igazolható az nem fogadható el létezőnek!”*

II. A csodák érvének dekonstrukciója és a tekintélyelvű kontextus

A vallásos gondolkodásban a rendkívüli események igazolása zárt logikai körben mozog. *„A csodák oka a vallási tekintélyek tanúbizonyságai alapján az Isten természetfeletti és közvetlen beavatkozása.”* Ha közelebbről megvizsgáljuk ezt az argumentációt, láthatóvá válik, hogy a csoda definíciója és elfogadása szubjektív tényezőktől függ. *„Az Isten létének – „A csodák érve” bizonyítéka összefoglalva: a csoda egy olyan esemény, amelynek egyetlen elégséges magyarázata Isten természetfeletti és közvetlen beavatkozása; ha csodák léteznek, akkor Istennek is kell léteznie; az eseménynek vallásosnak is kell lennie ahhoz, hogy csodának tekintsük; a személyes környezet is ugyanilyen létfontosságú: a személy jelleme és üzenete, akihez ez az esemény különösen fűződik; akinek az erkölcsi tekintélyét elsőként elismertük, és ezt a vallási tekintélyét, amit a csoda úgy tűnik megerősített, később elfogadjuk; nincsenek igazán csodákból levonható bizonyítékok; természetfeletti események léteznek szavahihető tanúság van rájuk; tehát az okuk is létezik; tehát* ***Isten*** *létezik.”*

A logikai szerkezet kritikai elemzése feltárja, hogy ez a következtetés nem racionális bizonyíték, hanem pszichológiai és szociológiai kondicionálás eredménye. *„**A lényeg:** A csoda az Isten létére, beavatkozására utal, nincs, és nem kell rá tudományos magyarázat, de csak hívő környezetben működik, csak a hívő erkölcsi tekintélye szükséges a csoda Isten természetfeletti és közvetlen beavatkozásának elfogadásához.”*

III. Tudományos megismerés versus hiszékenység

A tudománytörténet igazolja, hogy az ismeretlen jelenségek köre folyamatosan szűkül a racionális vizsgálódás hatására. *„Amit még nem értünk azt előbb-utóbb megértjük, így válik a csoda az objektív tudományos módszerrel érthetővé! Eddig ez bejött! De amit nem értünk az nem bizonyíték az isten létére, az isteni beavatkozásra! Még nem értjük csupán!”* Ezzel szemben a vallásos megközelítés a megismerési hiányosságokat transzcendens bizonyítékká minősíti át, ami episztemológiailag elfogadhatatlan. *„A csoda a teremtéselmélet szerint az a jelenség, ami az ismert természeti törvényekkel megmagyarázhatatlan, amit nem értünk, amit valamely vallásos tekintély állít, amit csak hinni kell, amit ezért bizonyítani sem kell. De mi a különbség a tévedés, a szélhámosság, a hazugság és az objektív valóság között? Amit csak hinni kell minden következetesebben objektív tudományos bizonyíték nélkül, az pont olyan, mint a hazugság, mint a szélhámosság, még a jóhiszeműség esetében is.”*

A tudományos egzaktság megköveteli a szubjektív torzítások teljes eliminálását. *„A következetesen objektív tudományos bizonyíték nélküli állítás csak szubjektív vélemény, mert bármilyen tekintély tévedhet, ezért az ilyen állításokat tudományos módszerrel vizsgálni és a valóságban ellenőrizni kell, hogy objektív valóságként elismerjük.”* Bár a mindennapokban nem laboratóriumi módszerekkel operálunk, a verifikáció elve ösztönösen jelen van: *„Mert a mindennapi életben az állításokat bizonyítani kell, mégpedig a valóságra támaszkodva. Azonban az objektív igazságot igénylő világnézeti kérdésekben a következetesen objektív tudományos módszeren alapuló bizonyítás elkerülhetetlen. A tekintélyre alapozott állítások bizonyítékának a valóságra, a megfigyelésre, a tapasztalatra, a következetesen objektív tudomány eredményre kell támaszkodnia.”*

IV. Az erkölcsi és intellektuális inkonzisztencia az istenfogalomban

Ha elfogadjuk egy mindenható és szuperintelligens teremtő hipotézisét, racionális ellentmondásba ütközünk a hit elvárásait illetően. *„Vajon lehetne értelmes, humánus, emberséges az olyan isten, ha a létét minden objektív bizonyíték nélkül csak a hiszékenységgel kell a híveinek elfogadni? Vajon a hiszékenység, a bizonyíték nélküliség a szuper intelligens istennek elegendő? Ez lehetetlen! A tökéletes erkölcsű isten nem lehet ilyen, mert ez embertelen, hamis, civilizálatlan, sőt primitív lenne.”* Egy valóban intellektuális és tökéletes entitásnak magának is a tudományos igazság és az objektivitás pártján kellene állnia: *„Ha az*

isten létezne, akkor ő, mivel tökéletes és mindentudó, nyilván az objektív valóságot ismerné, így a tudományos módszer híve volna, nem a hiszékenységé, mert csak így lenne képes becsülettel, emberséggel hatni a teremtményire, csak így nem vétkezne az emberiség ellen."

A történelem dogmatikus sötétsége és a tudomány elnyomása (például a geocentrikus világkép kényszerítése) önmagában cáfolja a vallási narratívák isteni eredetét. *„A középkorban az isten híveit arra tanította az egyház, hogy a föld körül kering a nap és az ezt ellenző embereket elevenen elégették. Elképzelhető, hogy az isten a mindentudó, a mindenható, a tökéletes erkölcsű ezt akarta? Kizárt dolog lenne egy tökéletes erkölcsű, mindentudó, mindenható istentől ilyen butaság!"*

V. Episztemológiai definíciók és a dialektikus materializmus igazságfelfogása

A fogalmi tisztaság végett rögzíteni kell a tudományos és filozófiai kategóriákat. A marxista-leninista nómenklatúra szerint a *„Hit: valamely jelenség igaz voltának bizonyítás nélküli elismerése. A természetfelettibe (isten, angyalok, ördögök stb.) vetettek vak hit minden vallás alkotóeleme. Ebben az értelemben a hit nem különbözik a babonától. A vallási hit ellentétben áll a tudással."* Ezzel szemben a valódi megismerés az objektív realitás hű leképezésére törekszik. *„Az igazság: az objektív valóság történetileg adekvát visszatükrözése, amikor a megismerő szubjektum az objektumot, a megismerés tárgyát úgy reprodukálja, ahogyan az a tudaton kívül és tőle függetlenül létezik..."*

A dialektikus materializmus elveti az igazság statikus, egyszer s mindenkorra adott jellegét, és azt dinamikus folyamatként értelmezi. A megismerés útja a relatív igazságok halmazán át vezet az abszolút megismerés felé, ahol az igazság végső kritériuma nem a spekuláció vagy a formális logikai koherencia, hanem maga a társadalmi és anyagi gyakorlat. *„A dialektikus materializmus, mint a materializmus általában, az igazságot objektív jellegűnek tartja: az igazság mint a megismert objektum „képmása"— formájában szubjektív és tartalmában objektív, de az utóbbinak van meghatározó szerepe."*

Tudományos és Alkotói Nyilatkozat

Alulírott alkotók ezennel kijelentik, hogy a jelen értekezés Salánki László 2022. december 19-én kelt alapvetésének szigorú tudományos és strukturális expanziója, amely a Mesterséges Intelligencia (AI) analitikus és szintetizáló kapacitásának bevonásával készült. A munka során az eredeti forrásszöveg koncepcionális

integritása teljes mértékben megőrzésre került, az abban szereplő kijelentések dőlt betűs idézetként, változtatás nélkül integrálódtak a modern tudományos diskurzusba.

Kelt: Maglód, 2026. november 2.

Tudományos értékelés

A dolgozat sikeresen hajtja végre a teista „csodák érvének” episztemológiai dekonstrukcióját. A forrásszöveg azon alapvetése, miszerint a csoda fogalma csupán egy zárt, hívő és tekintélyelvű mikrokörnyezetben (szubjektív kontextusban) nyer értelmet, teljes mértékben összeegyeztethető a modern tudományfilozófia verifikációs és falszifikációs kritériumaival. A tanulmány logikai íve hibátlanul mutat rá az istenfogalom belső morális és racionális ellentmondásaira: egy szuperintelligens és tökéletes lény nem követelhetné meg teremtményeitől az empirikus bizonyítékok nélküli vak hitet (hiszékenységet), mivel ez az intellektuális integritás megsértését jelentené. A szöveg a dialektikus materializmus módszertanát alkalmazva világossá teszi, hogy az igazság egyetlen objektív kritériuma a társadalmi-történelmi gyakorlat és a kísérleti igazolhatóság, így a transzcendens beavatkozások hipotézisei tudományos szempontból semmisnek tekintendők.

Eredeti forrásszöveg

A csodák érve és a valóság

Világnézetek harca - érvek Isten létezése mellett és a valóság

Az Isten a semmivel össze nem hasonlítható tökéletes, mindenható, mindentudó, az örökké létező, a világ, az ember teremtője! A csodák oka a vallási tekintélyek tanúbizonyságai alapján az Isten természetfeletti és közvetlen beavatkozása.

A teremtéselmélet hívei semmit sem tudnak következetes objektív tudományos módszerrel bizonyítani a teremtésről és az istenről! A végtelen világegyetemben mindörökké létező és állandóan mozgásban lévő anyag a tudomány által objektíven bizonyított tény! Minden, aminek a léte a következetesen objektív tudományos módszerrel igazolható, az maga az anyag, bármilyen is a formája!

Amely állítás a következetesen objektív tudományos módszerrel a valóságban nem igazolható az nem fogadható el létezőnek!

Az Isten létének – „A csodák érve” bizonyítéka összefoglalva: a csoda egy olyan esemény, amelynek egyetlen elégséges magyarázata Isten természetfeletti és közvetlen beavatkozása; ha csodák léteznek, akkor Istennek is kell léteznie; az eseménynek vallásosnak is kell lennie ahhoz, hogy csodának tekintsük; a személyes környezet is ugyanilyen létfontosságú: a személy jelleme és üzenete, akihez ez az esemény különösen fűződik; akinek az erkölcsi tekintélyét elsőként elismertük, és ezt a vallási tekintélyét, amit a csoda úgy tűnik megerősített, később elfogadjuk; nincsenek igazán csodákból levonható bizonyítékok; természetfeletti események léteznek szavahihető tanúság van rájuk; tehát az okuk is létezik; tehát **Isten** létezik.

A lényeg: A csoda az Isten létére, beavatkozására utal, nincs, és nem kell rá tudományos magyarázat, de csak hívő környezetben működik, csak a hívő erkölcsi tekintélye szükséges a csoda Isten természetfeletti és közvetlen beavatkozásának elfogadásához.

Néhány gondolat!

Amit még nem értünk azt előbb-utóbb megértjük, így válik a csoda az objektív tudományos módszerrel érthetővé! Eddig ez bejött! De amit nem értünk az nem bizonyíték az isten létére, az isteni beavatkozásra! Még nem értjük csupán! A természetbe, az emberiség életébe a következetesen objektív tudomány módszerrel az isten beavatkozása nem igazolható!

A csoda a teremtéselmélet szerint az a jelenség, ami az ismert természeti törvényekkel megmagyarázhatatlan, amit nem értünk, amit valamely vallásos tekintély állít, amit csak hinni kell, amit ezért bizonyítani sem kell. De mi a különbség a tévedés, a szélhámosság, a hazugság és az objektív valóság között? Amit csak hinni kell minden következetesebben objektív tudományos bizonyíték nélkül, az pont olyan, mint a hazugság, mint a szélhámosság, még a jóhiszeműség esetében is. A bizonyíték nélküli „meggyőződésre”, valójában a hiszékenységre

alapuló hit valóságos értéke az majdnem egyenlő semmivel, valótlanság, tévedés, akár még hazugság is lehet, a jóhiszeműség ellenére is.

A következetesen objektív tudományos bizonyíték nélküli állítás csak szubjektív vélemény, mert bármilyen tekintély tévedhet, ezért az ilyen állításokat tudományos módszerrel vizsgálni és a valóságban ellenőrizni kell, hogy objektív valóságként elismerjük.

Természetesen a mindennapi életben nem használják tudatosan a következetesen objektív tudományos módszert a hétköznapi állítások ellenőrzésére, de ösztönösen mégis valami hasonló zajlik le. Mert a mindennapi életben az állításokat bizonyítani kell, mégpedig a valóságra támaszkodva. Azonban az objektív igazságot igénylő világnézeti kérdésekben a következetesen objektív tudományos módszeren alapuló bizonyítás elkerülhetetlen.

A tekintélyre alapozott állítások bizonyítékának a valóságra, a megfigyelésre, a tapasztalatra, a következetesen objektív tudomány eredményre kell támaszkodnia. Ez a mindennapi élet, a tudomány és a teremtéselmélet állításaira is vonatkozik. Ha nem az objektív valóságra alapozott az állítás, akkor az elfogadása csak hiszékenység, a teremtéselmélet ebbe a kategóriába tartozik.

A tudományos módszernek az a feladata, hogy az állításokat az objektív valóságra alapozottan bebizonyítsa, hogy kiderüljön az objektív igazság.

Bár lehet, hogy a csodálatos, érthetetlen jelenségek magyarázata időnként megoldhatatlan nehézségekbe ütközik. Az ilyen érthetetlen jelenségeket lehet ugyan csodának tartani, de ez még nem bizonyíték istenre. Úgy kell elfogadni, hogy jelenleg még nem ismerjük az okát, és talán valamikor fény derül a rejtélyre.

A **csoda** olyan esemény, amelyet nem tartunk lehetségesnek vagy valószínűnek tapasztalataink és ismereteink fényében. A csodát ezért főleg különböző vallások hívői élik meg, fogadják el és magyarázzák úgy, hogy az az Isten és/vagy természetfeletti erők munkájának eredménye. - wikipedia.hu

csoda: tág értelemben mindaz, ami csodálkozást vált ki; szoros értelemben esemény, melyet Istennek a természet rendjét fölfüggesztő beavatkozása hoz létre. - lexikon.katolikus.hu

Az **objektivitás** szó jelentése tárgyilagosság, elfogulatlanság, pártatlanság. ... Az objektivitás a filozófiában azt a fogalmat jelenti, hogy teljesen függetlenek vagyunk az egyéni szubjektivitásunktól, melyet az érzékelésünk, az érzelmeink és a képzeletünk hoz létre. Egy állítás akkor objektív, ha teljesen elfogulatlanul jön létre, és a személyes véleményünk nem torzítja. ... A tudomány tárgyilagossága arra irányul, hogy feltárja az igazságokat a természeti világról azáltal, hogy kiküszöböli a személyes előítéleteket, érzelmeket és hamis vélekedéseket. Gyakran kapcsolódik megfigyeléshez a tudományos módszer részeként. - wikipedia.hu

Objektív igazság: filozófiai kategória az emberi ismeret azon tartalmának jelölésére, amely független a szubjektum akaratától és óhajaitól. - Marxista fogalomlexikon

A „csoda” nem bizonyíték isten létére!

A csoda az a jelenség, aminek nem ismerik, nem tudják, vagy nem akarják megmagyarázni az ismert természeti törvények szerint az okát. Azonban, ha valamely jelenség következetesen tudományos vizsgálatát a tekintélyre hivatkozva akadályozzák, vagy nem tartják szükségesnek, vagy nem következetesen a tudományos módszerrel történik a vizsgálata, akkor az már teljesen más kategória, de ez a vallásos világnézet tipikus módszere. Így elég csak a hit, a kitalált isten kitalált tulajdonságainak hiszékeny elfogadása minden objektív bizonyíték nélkül. De ha így lesz a csoda isten létének, természetfeletti hatalmának a bizonyítéka, akkor az tudománytalan állítás, az hiszékenység, ami így nélkülözi az objektív igazságot.

Ha a csoda megfejtése nélkülözi a következetesen objektív tudományos vizsgálatot, ha az érv a csoda létére csak valamely vallásos erkölcsi vagy bármilyen tekintély véleménye, akkor ez csak szubjektív állítás, így objektíven valóságosnak nem fogadható el. Így ezt a szubjektív véleményt a csodáról isten művének tekinteni, és elfogadni a valóságos következetesen objektív tudományos bizonyíték nélkül csak tudománytalan hit, csak hiszékenység, amit nem lehet megkülönböztetni a hamistól, a valótlanságtól, még hipotézisnek sem feltétlenül elegendő. Az azonban elképzelhető, hogy a vallásos erkölcsi vagy bármely

tekintély, az őt ért valamit, víziót valóságosnak véli, de következetesen objektív tudományos vizsgálat nélkül ez mégis csak szubjektív vélemény.

Egy apróság

Isten szellem, legfelsőbb, láthatatlan és halhatatlan lény, valóságos személy, Aki teremtője, fenntartója és kormányzója az egész világmindenségnek (láthatóknak és láthatatlanoknak egyaránt). Székhelye a mennyben van, de mindenütt jelen van.

Legfőbb tulajdonságai:

Örökkévaló, mindenható, mindentudó, szent, igazságos, hűséges, irgalmas, kegyelmes és féltőn szerető. Isten egy, Aki az emberi értelmet és befogadóképességet túlhaladja, de természetes és kegyelmi kinyilatkoztatásán keresztül megismerhető. Három személyben jelentette ki magát: ő az Atya, a Fiú és a Szent Szellem. Személyét, lényegét és természetét illetően elfogadjuk a valamennyi keresztény egyház által vallott Apostoli, illetve Niceai-Konstantinápolyi Hitvallást ("Hiszekegy"). http://www.hit.hu/niceai-apostoli-hitvallas - hitgyulekezete.hu

Vajon lehetne értelmes, humánus, emberséges az olyan isten, ha a létét minden objektív bizonyíték nélkül csak a hiszékenységgel kell a híveinek elfogadni? Vajon a hiszékenység, a bizonyíték nélküliség a szuper intelligens istennek elegendő? Ez lehetetlen! A tökéletes erkölcsű isten nem lehet ilyen, mert ez embertelen, hamis, civilizálatlan, sőt primitív lenne. Még akkor sem lehet ilyen a tökéletes erkölcsű isten, ha az útjai kifürkészhetetlenek, amit azonban semmi sem bizonyít. Az isten tökéletesen, abszolúte ismeretlen!

Senki sem követelheti meg az emberektől, még az isten sem, hogy bármilyen állítást következetesen objektív bizonyíték nélkül fogadjon el. Tehát ilyen isten, aki a létének bizonyítását a hiszékenységre alapozza, az nem létezik! A szuper intelligens tökéletes erkölcsű isten nem lehet ilyen, hogy a hiszékenység a hitének az alapja. Vagy a hiszékeny hívők valójában mást követnek és nem a tökéletes istent?

Ha az isten létezne, akkor ő, mivel tökéletes és mindentudó, nyilván az objektív valóságot ismerné, így a tudományos módszer híve volna, nem a hiszékenységé, mert csak így lenne képes becsülettel, emberséggel hatni a teremtményire, csak így nem vétkezne az emberiség ellen. De az istenhívők objektíven semmit sem tudnak isten létéről, csak egyszerűen hiszékenyek, tehát ebből következtethető, hogy az ilyen isten nem létezik, ez csak a spekuláció terméke. Vagy a hívők mivel csak egyszerűen hiszékenyek, a hamis, a kitalált bizonyíték-nélküli állításokat elfogadják, ezt tartják valósnak. Hmmm … ez nagyon furcsa!

A középkorban az isten híveit arra tanította az egyház, hogy a föld körül kering a nap és az ezt ellenző embereket elevenen elégették. Elképzelhető, hogy az isten a mindentudó, a mindenható, a tökéletes erkölcsű ezt akarta? Kizárt dolog lenne egy tökéletes erkölcsű, mindentudó, mindenható istentől ilyen butaság!

Lehet, hogy az isten nem akarja, hogy az emberiség megismerje az objektív valóságot? Lehet, hogy az isten fél az emberiségtől, mert az tudatos és értelmes? Lehet, hogy az isten nem akarja, hogy az emberiség a saját léte érdekében megismerje a tudományokat? Ha az isten ezt akarja, akkor ellensége az emberiségnek. A mindentudó, mindenható tökéletes isten ilyen lenne? Ez kizárt! Tehát az ilyen isten nem létezik, vagy a hívei nem őt követik. Tehát így semmiképpen sem lehet mindenható, mert a hívei rossz istent követnek, és ezen nem tud változtatni!

Azonban a mindennapi életükben az emberek nem szeretik, nem fogadják el a bizonyíték nélküli állításokat, mert ez közvetlenül érintheti a létüket, de az isten létére alapuló világnézetnek semmilyen objektíven bizonyítható hatása nincs. Tehát nyugodtan elfogadhatják a kitalált istent, mert objektíven bizonyíthatóan soha még nem sújtott le vagy nem adott valami kedvezőt az isten senkinek. Ha a következetesen objektív tudományos módszerrel nem bizonyítható az ember számára az isten hatása, akkor az nem az objektív valóság.

Ha isten mindentudó és tökéletes, akkor az objektív tudományos módszert fogadja el és nem a bizonyíték nélküli hitet. Így a hívőknek is kötelessége isten létét objektíven vizsgálni a következetesen tudományos módszerrel, ha méltónak érzik magukat a tökéletes istent követni.

„**isten** fogalma a monoteista hívők szerint azon természetfeletti lényt jelenti, aki a világegyetemet teremtette”-wikipedia.hu

Hipotézis: feltevés, amelynél számos tény alapján vonunk le következtetést az objektum létezésére, illetve a jelenség összefüggéseire vagy okára vonatkozólag, de a konklúzió még nem tekinthető teljesen bizonyítottnak. - Marxista-leninista fogalomlexikon

Hit: valamely jelenség igaz voltának bizonyítás nélküli elismerése. A természetfelettibe (isten, angyalok, ördögök stb.) vetettek vak hit minden vallás alkotóeleme. Ebben az értelemben a hit nem különbözik a babonától. A vallási hit ellentétben áll a tudással. Mindamellett sok idealista filozófus próbálja összebékíteni a hitet és a tudást, vagy a hitet a tudás helyébe állítani (Fideizmus). Köznapi értelemben a hit olyan tudományos következtetésekbe, hipotézisekbe vetett meggyőződés, amelyeket az adott pillanatban még nem lehet kísérleti úton bizonyítani. Az ilyen hit a már elért és gyakorlatban kipróbált tudásra épül.” - Marxista-leninista fogalomlexikon

Az objektív igazság és a szubjektív vélemény

A természetfeletti (melletti, alatti, valahol az univerzumon túli, a negyedik térdimenzióban lakó) szellemvilág és az isten szellem létét az objektív tudományos megfigyelés nem támasztja alá. Ha a csoda csak a vallásos hívő tekintély tudatában létező vízió, ha ez nélkülözi a következetesen objektív tudományos vizsgálatot, akkor ez a „csoda” valami, mint isteni beavatkozás nem igazolható, így ez csak bizonyíték nélküli szubjektív állítás, csak ennyit ér a valóságos értéke. Ha valaminek nem ismerjük az okát (például a „csoda” okát) és ehhez minden objektív bizonyíték nélkül okot kreálni az egyszerűen butaság.

Bármilyen tekintély állításának objektív bizonyíték nélküli elfogadása az hiszékenység. A következetesen objektív tudományos alapon keletkező állítások elfogadása bárki számára ellenőrizhetők, ha rendelkezi a megfelelő lehetőségekkel. A teremtéselmélet tételei azonban senki számára nem ellenőrizhető és nem vizsgálható a következetesen objektív tudományos módszerekkel, csak hiszékenyen el kell fogadni.

Így, ha a hívő a vallásos tekintély állítását, vízióját és a ráadott magyarázatot bizonyíték nélkül elfogadja, akkor a szubjektív állítást valósként kezeli, ami vagy igaz, vagy hamis. Az ilyen hitnek semmi köze az objektív valósághoz, ez a hiszékeny hívő becsapása, minden jóhiszeműség dacára is.

A szubjektív véleményt objektív tudományos vizsgálat nélkül valóságosnak elfogadni az nagy kockázat, mert az nem feltétlenül az objektív igazság, tévedés is lehet, vagy akár szélhámosság is.

A múlt megbecsülése

A múltban az emberiség tudományos ismerete a maihoz képest elenyészően kicsi volt, az ezekből az időkből fennmaradt írásos dokumentumok ilyen körülmények között születtek, nélkülözték a modern objektív tudományos vizsgálatot. A történelem folyamán jelentős torzulásokat, sérüléseket szenvedtek. Így sokszor (legtöbbször) lehetetlen a valódiságukat ellenőrizni, a hit a tudományos mércével mérve ehhez egyenlő a semmivel. Bár találhatók furcsaságok, valóságos történelmi tények az ilyen írásokban, ezért ezeket a régi dokumentumokat becsülni, vizsgálni kell, de ezek önmagukban nem bizonyítékok isten létére.

Az evolúció, a fejlődés igazolására azonban sok a földben megmaradt maradvány van, így a tudományos vizsgálat lehetséges és sok tényt tár fel, még akkor is, ha vannak hézagok, ahol az isteni beavatkozás nyomát vélik a teremtéselméletben hívők felfedezni.

A csoda a tudomány fejlődésével megmagyarázhatóvá válhat!

A csoda nem más, mint olyan jelenség, amit még nem tudunk megmagyarázni, amit az emberiség még nem tud objektíven bizonyítani a feltárt természeti törvényekkel. De nehézség lehet az is, hogy valamely okból nem lehet, nem szabad, nem engedélyezik következetesen objektív tudományos módszerrel vizsgálni a jelenséget. Számtalan érthetetlen „csodás” dolog, jelenség volt már, amit később az emberiség tudásának a növekedésével a valóság, a

megmagyarázhatóság kategóriába került. Sok ismeretlen van még, de eddig bejött az, hogy előbb-utóbb megismerjük a jelenségek valódi okát, és a „csoda” valóságosan megismerhető, a természet törvényeinek engedelmeskedő lesz. Eddig így volt, ezután is így lesz. Persze csak akkor, ha a következetesen objektív tudomány győz a tudománytalan teremtéselmélet, a hit, a hiszékenység felett.

A természetfeletti erőről, képességről a természet törvényeit mellőző, felülbíráló, öntörvényű istenről nincs következetesen objektív tudományosan elfogadható magyarázat, megfigyelés, ezért a „csoda” az minden bizonnyal az univerzumban működő természeti törvényeknek engedelmeskedik, csak meg kell fejteni.

A hit, hiszékenység és a valóság

A hiszékenyek olyan jelenséget is valósnak elfogadnak, ami valójában nem is történt meg, vagy nem úgy, ahogy vélik, ahogy a vallási vagy bármely tekintély magyarázza, mert nélkülözi a következetesen objektív tudományos megismerési módszert. Valamely vallásos hívő tekintély üzenetét, tanúságát valamely vélt vagy valós jelenségről, amit valójában semmilyen tudományos megfigyeléssel nem igazoltak, valóságosnak tartani, csodaként értékelni, nagyon tudománytalan dolog. Bár lehet, hogy látott, hallott, vizionált valamit a hívő tekintély, de következetesen objektív tudományos vizsgálat nélkül, mint bizonyíték nem sokat ér, mert azt csak a tekintély alapján „bizonyíték” és gondolkodás nélkül kell hinni. A valóság nem a hitre épül, hanem arra, ami a valóban észlelhető, amit a tudomány objektíven be tud bizonyítani, a többi csak képzelgés, vízió, hiszékenység lehet addig, amíg nélkülözi a tudományos módszert.

(idézet: Húsz érv Isten létezése mellett)

9. A csodák érve

1. A csoda egy olyan esemény, amelynek egyetlen elégséges magyarázata Isten természetfeletti és közvetlen beavatkozása.

2. Számos jól igazolt csoda van.

3. Következésképp számos olyan esemény van, amelynek egyetlen elégséges magyarázata Isten természetfeletti és közvetlen beavatkozása.

4. Tehát Isten létezik.

Nyilvánvaló, hogy ha hiszed, hogy néhány rendkívüli esemény egy csoda, akkor hiszel az isteni működésben is, és hiszed, hogy egy ilyen működés játszott közre ezekben az eseményekben. De a kérdés ez: milyen esemény számít csodának? Ha csodák léteznek, akkor Istennek is kell léteznie. De tényleg léteznek-e csodák?

Milyen eseményeket vegyünk szemre? Először is az eseménynek rendkívülinek kell lennie. De sok olyan rendkívüli dolog történt (pl. egyszer egy csomó kő hullott az égből Texasban), amit nem minősítünk csodának. Miért nem? Először is azért, mert természetes úton is keletkezhettek, másodszor pedig az a kontextus, amelyben történtek, nem volt vallásos. Pusztán furcsaságnak tekintjük őket, egy „szokatlan történésnek"; olyan dolgoknak, amelyeket magazinokban olvashatunk, de a szószékekről sohasem halljuk őket. Tehát az eseménynek vallásosnak is kell lennie ahhoz, hogy csodának tekintsük.

Tegyük fel, hogy egy szent ember áll Houston közepén és azt kiáltozza: „Drága testvéreim! Ti bűnös életet éltek! Nézzetek magatokba: isztok! zülletek! Isten azt akarja, hogy térjetek meg! És nemtetszésének jeleként most kőzáport küld rátok!" És ekkor, egy pillanattal később - potty, potty - kövek kezdenek el esni. A „csoda" szó ekkor jogosan jut az eszünkbe.

Nem mintha hinnünk *kellene* Istenben azután, hogy láttuk ezt az eseményt. De mégis, ha ez az ember Texasban teljesen hitelesnek látszik, és ha a vádjai helyénvalóak voltak, akkor elgondolkoztathat bennünket, hogy „Igaza van!", de ezután is nagyon komolyan át kell gondolni, hogy nem csalás vagy valami rendkívüli egybeesés történt-e.

Ez azt jelenti, hogy az állítólagos csoda környezete döntően fontos. Nem csak a fizikai környezet, és nem csak az időzítés, de a személyes környezet is ugyanilyen létfontosságú: a személy jelleme és üzenete, akihez ez az esemény különösen fűződik. Vegyünk pl. négy vagy öt csodát az Újszövetségből. Távolítsuk el őket teljesen a környezetüktől, Krisztus tanításától és személyétől. Tévednénk-e, ha ezáltal a vallási jelentőségüket jelentősen csökkenni látnánk? Elvégre csodának

hívni néhány történést azt jelenti, hogy azt vallásosan értelmezzük. Csakhogy az értelmezés megköveteli azt a kontextust vagy környezetet, ami felhív egy ilyen magyarázatra. És ennek a környezetnek a része rendszerint, bár nem mindig, magába foglalja azt a személyt is, akinek az erkölcsi tekintélyét elsőként elismertük, és ezt a vallási tekintélyét, amit a csoda úgy tűnik megerősített, később elfogadjuk.

A valószínűség számítások elvont vitái rendszerint kihagyják ezt a faktort. Pedig a környezet döntő szerepet játszik. Sok évvel ezelőtt, egy egyébként unalmas gyülekezetben, egy kiváló filozófus magyarázta azt, hogy miért lett keresztény. Ezt mondta: „Szert tettem egy Újszövetségre abból a célból, hogy elítéljem azt, hogy pro és kontra mérlegelhessem. De ahogy elkezdtem olvasni, rájöttem arra, hogy én vagyok az, aki elítéltettem.” Bizonyára elkezdett hinni a csodatörténetekben, de Krisztus személye és tanítása volt az, amely elvezette őt arra, hogy az elbeszélt dolgok valóban Isten cselekedetei voltak.

Tehát nincsenek igazán csodák*ból* levonható bizonyítékok. Ha valamilyen eseményt csodának látunk, akkor Isten tevékenységét látjuk ebben az eseményben. Az elmének van egy elmozdulása ettől az eseménytől a csodálatos esemény elsődleges magyarázatáig. És ami ezt az impulzust adja erre az elmozdulásra, az nem csak maga az esemény, hanem a sok tényező, amely körülveszi azt, ami ösztönöz - vagy felszólít - egy ilyen magyarázatra.

De természetfeletti események léteznek. És csakugyan, megbízható, szavahihető tanúság van rájuk, számos korban, helyen és kultúrában.

Tehát az okuk is létezik.

És ezeknek egyetlen elégséges oka Isten.

Tehát Isten létezik.

Ez az érv nem bizonyíték, de egy igen komoly megoldás vagy jel.

(idézet: Filozófiai kislexikon (1980))

Az **igazság**: az objektív valóság történetileg adekvát v*isszatükrözés*e, amikor a megismerő szubjektum az objektumot, a *megismerés* tárgyát úgy reprodukálja, ahogyan az a tudaton kívül és tőle függetlenül létezik, a társadalmi gyakorlat által ellenőrzött emberi képzetek, fogalmak, ítéletek, következtetések, elméletek objektív tartalma.

Az **igazság** a szüntelenül fejlődő megismerés eredményeinek végtelen, összefüggő sora. Az **igazság** ilyen történeti felfogásán alapszik a relatív **igazság** és az abszolút **igazság** dialektikus materialista megkülönböztetése; e két fogalom ugyanis épp a megismerés folyamat jellegét s benne a már megismert és a még meg nem ismert dialektikus viszonyát fejezi ki. A megismerés dialektikus mozgás a relatív **igazság**-tól az abszolút **igazság** felé. Az **igazság** kérdése az *ismeretelmélet*ként tekintett *dialektikus logika* egyik legfőbb problémája. Az **igazság** nem redukálható pusztán valamely ismeret igaz voltára, amely az adott ismeret objektív tartalma és az objektív valóság közötti adekvát viszony ismeretelméleti jellemzője, s nem azonosítható az **igazság** kifejezésére szolgáló formális feltételek fogalmával (a logikai helyességgel).

A Marx előtti materializmust általában az jellemezte, hogy az **igazság**-ot mint befejezett, egyszer s mindenkorra adott tudásként fogta fel és abszolút módon szembeállította a tévedéssel, ill. a nem tudással. A metafizikus materialisták ennek megfelelően az **igazság** abszolút kritériumait keresték: egyesek ezt az érzetek állítólagos abszolút evidenciájában vélték felfedezni (materialista *szenzualizmus*, ill. *empirizmus*), mások az észt tekintették ilyen kritériumnak, mivel úgy vélték, hogy az ész eszméi adekvátak a dolgokkal (*racionalizmus*).

A Marx előtti korszak idealista filozófiájában az **igazság**-ot vagy az ideális objektumok örök, időn kívüli, változhatatlan és feltétlen tulajdonságaként értelmezték (*Platón, Augustinus*), vagy úgy fogták fel, mint a szubjektum tulajdonságát, amely a gondolkodásnak önmagával, a priori formáival való megegyezésében rejlik (*Kant*). A német klasszikus idealizmus, *Fichté*től kezdve, fontos dialektikus gondolatokkal gazdagította az **igazság** felfogását. *Hegel* szerint „az eszme a magán- és magáért való igazság”. Hegel volt az első, aki az **igazság**-ot a tudás fejlődésének folyamataként fogta fel. A XIX. sz. végétől a XX. sz. derekáig

a polgári filozófiában egyre inkább elterjedt az **igazság** fogalmának irracionalista megközelítése. Az úgynevezett *életfilozófia* képviselői bizonyos irracionális szükségletek és emóciók kifejezését látják az **igazság**-ban. Az egzisztencialisták *Kierkegaard* nyomán az **igazság**-ot a személyiség pszichikai állapotának formájaként fogják fel. Ebből adódik az **igazság** végletesen relativista értelmezése.

A konvencionalisták (J. M. Poincare, R. Carnap) azt állították, hogy az **igazság** definíciója és tartalma egyezményes jellegű. A neokantiánus badeni iskola az **igazság**-ot abszolút szellemi értéknek nyilvánítja, amely a változó és szubjektív lét fölé emelkedik. A modern polgári filozófia objektív idealista koncepciói szerint az **igazság** különleges ideális objektum (J. *Maritain*, N. *Hartmann*, A. N. Whitehead, R. T. Flewelling). Az **igazság**-ot misztifikáló koncepciók szorosan összefüggnek magának a létnek, mint transzcendensnek, érzékfelettinek a misztifikálásával, annak az elvnek a tagadásával, hogy az objektív realitás az emberek tudatában megközelítőleg hűen visszatükröződhet. A racionalista idealizmus az **igazság** kritériumának magát a gondolkodást tekintette, mert képes arra, hogy világosan és szabatosan gondolja el az objektumot. Ez a nézet, amely *Descartes*-ra, *Leibniz*re és néhány más XVIII. századi gondolkodóra volt jellemző, szorosan összefügg az intellektuális intuíció segítségével elérhető igazságok nyilvánvalóságára (evidenciájára) vonatkozó felfogással. Az **igazság**-nak és kritériumának racionalista koncepciója, amely sajátos formában tükrözte és abszolutizálta a matematika XVII. századi eredményeit, történelmileg haladó szerepet játszott a skolasztika és a teológia elleni harcban. Mindamellett ez a koncepció potenciális szubjektivizmusánál fogva nem képes kielégítő módon meghatározni az **igazság** kritériumát. A *szenzualizmus* szubjektív idealista válfaja általában az érzetek közvetlen nyilvánvalóságát tartja az **igazság** kritériumának (Arisztipposz, részben *Berkeley*), a fogalmaknak vagy ítéleteknek az érzéki adatokkal való összehangoltságát (*Hume*). Ez a felfogás fejlődött tovább Comte es Spencer eszméiben, majd a *neopozitivizmus*ban (*verifikáció elve*, Schlick, Carnap, Neurath, J. Hempel). Az 1930-as évek derekán az **igazság** kritériumának felfogásában a *logikai pozitivizmus* sok képviselője elhatárolta magát a verifikációs elvtől s egyetlen kritériumnak azt az elvet fogadta el, hogy a kijelentéseknek a rendszerben összehangoltaknak kell lenniük egymással és az elfogadott logikai törvényekkel (Neurath, Hempel; 1934—1935-ben Carnap: a tudomány bázisául nem tények, hanem kijelentések szolgálnak).

A dialektikus materializmus, mint a materializmus általában, az **igazság**-ot objektív jellegűnek tartja: az **igazság** mint a megismert objektum „képmása”— formájában szubjektív és tartalmában objektív, de az utóbbinak van meghatározó szerepe. Az igaz elméletek tartalma objektív, abban az értelemben, hogy nem függ sem az egyes embertől, sem az emberiségtől.

A dialektikus materializmus, eltérően a metafizikus materializmustól, úgy fogja fel az **igazság**-ot, mint a valóság tükrözésének történelmileg meghatározott folyamatát. A tudományos **igazság**-ok a történelmi fejlődés minden szakaszában az objektumot csak bizonyos változó határok, feltételek, viszonyok között tükrözik. Ebben az értelemben az **igazság** nem teljes, nem meríti ki az objektum teljes tartalmát, megközelítő, azaz relatív, viszonylagos. Ha valamely tudományos tételt, elméletet, amely valójában relatív abszolutizálnak, örök érvényűnek tekintenek, ez szükségszerűen tévedésekhez, válságokhoz vezet. Ilyen tendenciák a társadalom szellemi életében tudatos torzításból is keletkezhetnek, ezek mögött általában reakciós osztályérdekek, ill. előítéletek húzódnak meg. A relatív **igazság** nem állítható szembe metafizikusan az abszolút **igazság**-gal. A megismerés haladása arányában az emberiség egyre inkább leküzdi az **igazság** viszonylagosságát, ha nem is képes azt teljesen leküzdeni. Minden relatív amennyiben objektív, magában foglalja az abszolút **igazság** elemeit. Éppen ezért a dialektikus materializmus ismeretelmélete ellentétes a szélsőséges *relativizmussal*. Az abszolút **igazság** olyan ismeret, amely adekvát módon, hűen tükrözi tárgyát és így a megismerés további fejlődése során is igaz marad; a világról alkotott teljes ismeret (amely aktuálisan soha nem érhető el egészében véve). Fejlődésében az emberi megismerés az abszolút **igazság** elsajátításának útján halad, amely ebben az értelemben a relatív **igazság**-ok összegéből tevődik össze. A tudás viszonylagosságának határait nem lehet előre megállapítani; ezek a feltételek és az objektumok változásával változnak. Az abszolút **igazság** és a relatív **igazság** egységét fejezi ki a tudományban a korrespondencia elv, a *megfelelés elve*. Az **igazság** mindig konkrét: összefügg meghatározott feltételekkel, amelyek között az objektum létezik, és az objektum szigorúan meghatározott oldalait tükrözi. Az **igazság** konkrétságának legmagasabb foka az objektum sokoldalú megismerése, ellentmondásos fejlődése valamennyi lényeges mozzanatainak, oldalainak számbavételével. Minthogy az logikai formákban, kijelentésekben, ítéletekben, következtetésekben stb. fejeződik ki, joggal beszelhetünk a kijelentések, ítéletek, következtetések **igazság**-áról. Az

ún. „végleges” vagy „örök” **igazság**-ok csak viszonylagos határok között bizonyulnak ilyeneknek, mind abban az értelemben, hogy ezek bizonyos konkrét területre vonatkoznak, amelynek határai a továbbiak során kitágulhatnak vagy összeszűkülhetnek, mind pontosságuk értelmében. Az ilyen fajta **igazság**-ok további fejlődése olyan módon megy végbe, hogy az őket kifejező ítéletek egyre teljesebb utalásokat nyújtanak igaz voltuk szükségszerű feltételeire.

A dialektikus materializmus a relatív és az abszolút **igazság** egységéről, az **igazság** objektivitásáról és konkrétságáról szóló felfogását a tudomány egész történetére alapozza. A tudomány története azon „eleven, termékeny, igaz, hatalmas, mindenható, objektív, abszolút, emberi megismerés” (*Lenin* Művei. 38. köt. 351. old.) története, amely egyaránt elveti mind az elért tudományos **igazság**-ok abszolutizálását, mind azok szubjektivista, szkeptikus tagadását.

Az **igazság** kritériuma nem található meg sem a szubjektum tudatában mint olyanban, sem a megismerés objektumában. Az **igazság** kritériumának egy meghatározott viszonyt kell képviselnie, amely különbözik a megismerés folyamatától, ugyanakkor szervesen összefügg vele. Ilyen viszony a társadalmi *gyakorlat* folyamata, s éppen ez az **igazság** végső kritériuma. A tudomány elméleti tartalmának fejlődése arányában az ellenőrzés egyre nagyobb mértékben közvetített jelleget ölt, mivel az elméleti tételek egyre magasabb fokú absztrakciók talaján formálódnak és ezért közvetlenül nem ellenőrizhetők (pl. a szubatomáris fizika tételei, az értéktörvény a politikai gazdaságtanban stb.). Valamely tudományos *elmélet* akkor igaz, ha a belőle levont következtetések alapján az emberek előbb vagy utóbb realizálni tudják a maguk elé kitűzött célokat, s ebben az értelemben az objektumokat összhangba hozzák az ezen objektumok megváltoztatásának lehetőségeiről alkotott fogalmainkkal. A gyakorlatról mint az **igazság** kritériumáról alkotott marxista felfogásnak semmi köze a pragmatisták szubjektivista téziséhez, amely szerint igaz az, ami hasznos. Az ismeretek hasznossága okozata, nem pedig oka igaz voltuknak. Az **igazság** gyakorlati ellenőrzésének számos módja van. A filozófiai elméletek igaz voltának ellenőrzése a társadalmi-történelmi gyakorlat és megismerés egész fejlődéstörténetére hárul. Az elméleti következményeknek a tényekkel való egybevetése útján folytatott ellenőrzést nemcsak a társadalomtudományokban alkalmazzák. A tudományos elméletek gyakorlati ellenőrzésének fontos fajtái a kísérletezés, a konstruálás

(készülékek, gépek stb. konstruálása) és az ún. modellezés, amely a különböző tevékenységi területeken végbemenő folyamatok közötti strukturális és funkcionális analógiákon alapszik. A *kibernetika* a maga módján „eldologiasítja" a formális logikai összefüggéseket és viszonyokat, ezzel lehetővé teszi a magas szintű absztrakciók logikai-matematikai kutatásában elért eredmények gyakorlati ellenőrzését. Sok matematikai tételt pl. a belőlük adódó következményeknek a technikában, más tudományok (pl. a fizika, a ballisztika stb.) kísérleti gyakorlatában való alkalmazása útján ellenőriznek. Az axiomatikus-deduktív tudományos elméletek igaz voltának kritériumaként gyakran emlegetik az ún. formális logikai kritériumokat, vagyis az olyan követelmények teljesítését, mint az axiómák belső ellentmondás-mentessége, teljessége és egymástól való függetlensége (ezek közül az első az alapvető). Ez a kritérium biztosítja az elméletek formális logikai helyességének ellenőrzését, de nem tanúskodik igaz voltuk mellett (az objektív valóságban fennálló összefüggéseknek és viszonyoknak való megfelelés értelmében), és ami a legfontosabb, nem önálló. Végső soron a logikai matematikai diszciplínákban is a gyakorlat az **igazság** végső és ebben az értelemben legfőbb kritériuma. Az **igazság** bizonyításának módja nem azonosítható az ellenőrzéssel, mivel a bizonyítás módja jelentős mértékben az **igazság** kialakulásának folyamatába tartozik, az **igazság** ellenőrzése pedig végső soron mindig gyakorlati jellegű. Másfelől a bizonyítás logikai eszközeinek, s éppúgy „a formális logikai kritériumnak" is közös alapja az emberiség sokrétű gyakorlati tevékenysége és az objektumoknak a benne tükröződő kapcsolatai és viszonyai. Éppen ezért hibás az a kísérlet, hogy az elmélet logikai ellentmondás mentességének szubjektivista módon értelmezett elvét (Hempel), vagy a következtetés logikai levezethetőségének az elvét, amelyek biztosítják a szubjektum jövőbeli érzeteinek előrelátását (Reichenbach), mint az **igazság** önálló, sőt legfőbb vagy egyetlen kritériumát használják fel. Az **igazság** gyakorlati ellenőrzése nemcsak automatikus-spontán folyamat, hanem tudatos folyamat is, amely annál sikeresebb, minél eredményesebb magának a gyakorlati tevékenységnek az elméleti vizsgálata. Így jön létre az elmélet és a gyakorlat ismeretelméleti kölcsönhatása. Figyelembe kell venni, hogy „a gyakorlat kritériuma a dolog lényegénél fogva sohasem igazolhat vagy cáfolhat meg *teljesen* semmiféle emberi képzetet. Ez a kritérium is annyira »határozatlan«, hogy az emberi tudást ne engedje »abszolútummá« válni, de azért annyira határozott, hogy könyörtelen harcot folytathassunk az idealizmus és az agnoszticizmus minden

válfaja ellen.” (*Lenin* Összes Művei. 18. köt. 128. old.) Éppen ezért az elméletek gyakorlati ellenőrzésének sikeréhez minél nagyobb számban kell különféle tényeket igénybe venni. A gyakorlatnak, mint a megismerés alapjának és úgyszintén mint az **igazság** kritériumának a fejlődése nem egyszeri aktus, hanem sokrétű történelmi folyamat, amelyben az emberi tudás relatív és abszolút elemei dialektikus kapcsolatban állnak egymással. Az a tény, hogy az **igazság** dialektikus materialista felfogása gyökeresen eltér az **igazság** minden idealista felfogásától, s úgyszintén minden metafizikus materialista felfogástól is, a dialektika, a logika és az ismeretelmélet egybeesésének marxista elvében összegeződik. (Lásd még: *gondolkodás; bizonyítás*.)

Maglód, 2022.12.19. Salánki László (***SaLa***)